

LITERATUUR-OVERZICHTEN.

Annals of medical history. 1922, Vol. IV, No. 1.

KNUD FABER. *Nosography in modern internal medicine.* — De inhoud van dit meesterlijk opgezette opstel, is moeilijk in het kort weer te geven. Beginnend bij SYDENHAM, de eerste die met nadruk heeft gewezen op de noodzakelijkheid eener systematische indeeling der ziekten, gegrond op nauwkeurige, objectieve waarneming der verschijnselen, met verwaarloozing van alle vooropgezette meeningen, wordt de grootsche ontwikkelingsgang der moderne nosographie in groote lijnen geschetst, waarbij het den schrijver gelukt is zijn lezers de harmonie te doen hooren, weerklinken uit het geluid van de in onzen tijd schijnbaar zelfstandig en onafhankelijk van elkaar werkende onderdeelen, waarin de geneeskundige wetenschap zich heeft gesplitst.

WILLIAM SHAINLINE. CASPAR WISTAR JUNIOR. — Afkomstig van het Badensche geslacht WISTER, waarvan de stamboom tot de 17de eeuw kan worden gevolgd, studeerde geneeskunde te Philadelphia, voltooide zijn opvoeding te Londen, Edinburg en Leiden, promoveerde 1786 te Edinburg. Als leeraar aan de universiteit te Philadelphia doceerde hij achtereenvolgens scheikunde, ontleed-, heel- en verloskunde; het eerste Amerikaansche ontleedkundig leerboek is van zijn hand; zijn huis was een verzamelplaats van de beroemdste mannen uit het begin der 19de eeuw. Uit deze bijeenkomsten is de „Wistar Association” te Philadelphia ontstaan, die op het oogenblik nog in den geest van haar stichter handelt.

J. CHALMERS DA COSTA. *The French school of surgery in the reign of LOUIS PHILIPPE.* — Enkele bijzonderheden over dat glanstijdperk der Fransche geneeskunde en haar voornaamste vertegenwoordigers.

JOHN H. GIBBON. *London surgery in the early part of the nineteenth century.* — Biographische bijzonderheden over ASTLEY COOPER en JOHN ABERNETHY, de in de Fransche school gevormde bekende chirurgen en over THOMAS WAKLEY, den stichter van *the Lancet*. De inhoud van dit degelijke Engelsche tijdschrift bestond in zijn eerste jaren uit heftige en vinnige aanvallen op allerlei bekende geneeskundigen. Deze artikelen werden in andere bladen overgenomen, terwijl *the Lancet* ook aan tooneel en politiek een plaats inruimde. De wijze, waarop WAKLEY zich ook later, toen *the Lancet* een zuiver geneeskundig tijdschrift was geworden, kon weren, blijkt uit den titel van een artikel tegen een beginnend chirurg, een neef van ASTLEY COOPER. Deze luidde: The operation of Lithotomy by mr. BRANSBY COOPER, which lasted nearly an hour. De stof was verdeeld in 2 acten, met een epiloog: de obductie.

DAVID PRESMAN. *The Dublin medical school and its influence on medicine in America.* — GRAVES en STOKES, door wie de medische faculteit te Dublin in de eerste helft der 19de eeuw beroemd was, hebben zich, behalve als clinici (GRAVE'S disease, ADAMS-STOKES disease, CHEYNE-STOKES' ademhaling) ook verdienstelijk gemaakt door de invoering van klinisch onderwijs in Ierland en het bevorderen van het physisch onderzoek. Door het bezoek van bekende Amerikaansche geneeskundigen aan hun klinieken hebben zij grooten invloed op het geneeskundig onderwijs in Amerika uitgeoefend.

JACOB ROSENBLOOM. *The history of pulse timing with some remarks on sir JOHN FLOYER and his physician's pulse watch.* — Kort overzicht over de klassieke methoden de pols te tellen, te beginnen bij HEROPHILOS, die daarvoor een wateruurwerk gebruikte. FLOYER (1649—1734) gebruikte een soort stop-watch, dat maar een minuut liep, de gewone horloges in zijn tijd hadden maar één wijzer, die alleen het uur aanwees.

Annals of medical history. 1922, Vol. IV, No. 2.

HENRY VIETS. *De staticis experimentis of NICOLAUS CUSANUS.* — NICOLAUS CUSANUS, in bekrompen omstandigheden in 1400 te Cues bij Trier geboren, ontving zijn eerste opleiding bij de broeders des gemeenen levens te Deventer, studeerde vervolgens te Heidelberg en te Padua recht- en wiskunde, te Keulen theologie,

Ondanks de hooge kerkelijke waardigheden, die hij bekleedde (kardinaal 1452) heeft hij zich met vrucht met de exacte wetenschappen beziggehouden. Hij neemt 100 jaar vóór COPERNICUS aan, dat de aarde beweegt en niet het middelpunt van het heelal is, wijst op het belang van nauwkeurig wegen in de natuurwetenschappen, geeft een methode aan om den polsslrag te tellen. Zijn werken, en een groote verzameling van zijn tijdgenooten afkomstig, berusten compleet in het hospitaal van zijn geboorteplaats. Een vertaling van een boek uit: *De staticus experimentis*, besluit dit artikel.

FRANCIS R. PACKARD. GUY PATIN *and the medical profession in Paris in the seventeenth century*. — De brieven van PATIN en een degelijke kennis van het maatschappelijk en geneeskundig leven in Frankrijk in de 17de eeuw hebben de bouwstoffen voor dit uitvoerig artikel, in de volgende afleveringen voortgezet, geleverd. Van de ijdelheid, lichtgeraaktheid, bekrompen eerzucht en bemoeizucht van dit lastig heerschappij vindt men hier de meest verbluffende voorbeelden. Bewonderaar der klassieken, is hij een verwoed tegenstander van alle nieuwigheden, vooral het in de mode komende antimoon wekt voortdurend zijn woede op. Met al zijn kracht en die van de faculté de médecine, waarvan hij voorzitter was, verzet hij zich tegen dergelijke nieuwigheden. Overdadige aderlatingen en drastica zijn de voornaamste hulpmiddelen zijner therapie, die hij met volkomen vertrouwen ook op zichzelf en zijn familie toepast. Chirurgijns en apothekers, die hij als „mes chers ennemis” betitelt, behandelt hij met de hooghartigheid, die een docteur en médecine zich mag veroorloven. Zijn politieke en wetenschappelijke tegenstanders hadden geen genade van hem te verwachten, tot na hun dood vervolgt hij hen met zijn giftige aanvallen. Zijn liefde voor zijn vak, zijn belezenheid, zijn trots op zijn stand en niets en niemand ontziende strijdvaardigheid maken hem met al zijn gebreken tot een belangwekkende figuur, waardoor wij de dokters van het ancien régime, zooals MOLIERE ze heeft geteekend kunnen begrijpen en zelfs waardeeren.

CASEY A. WOOD. LOUIS DANIEL BEAUPERTUY. — Reeds in 1853 verscheen van de hand van dr. BEAUPERTUY een artikel over de rol van insecten bij het ontstaan van tropische ziekten. In zijn nagelaten papieren is deze theorie uitvoeriger uitgewerkt, waardoor hij aanspraak mag maken op de verdienste een der eersten te zijn geweest, die den juisten weg tot bestrijding dier ziekten heeft gewezen.

THOMAS MC. CRAE. WILLIAM and JOHN HUNTER. — Kort overzicht over dit geniale broederpaar, waarvan de oudste het type van den wetenschappelijk onderlegden geneesheer, de jongste van den zelfstandigen en oorspronkelijken onderzoeker was.

THOMAS NOXON TOOMEY. Sir RICHARD BLACKMORE (1653—1729). — BLACKMORE lijfarts van WILLEM III en koningin ANNA, is behalve als schrijver van een aantal geneeskundige werken, ook bekend geworden door zijn dichtwerken en theologische geschriften, waarvan enkele in zijn tijd grooten opgang maakten. Eerst op later leeftijd verschenen geneeskundige verhandelingen van zijn hand, die geheel op persoonlijke ervaring berusten en vrij zijn van den invloed der klassieken. Zijn zware en drooge stijl heeft verhinderd, dat deze werken de waardeering vonden, die zij als uitingen van een zelfstandig denkend en ervaren arts verdienden.

PAUL GALPIN SHIPLEY. *The treatment of convulsions (tetany) with calcium in the seventeenth century*. — Op grond van zijn overtuiging, dat stuipen ontstaan uit zure humores raadt WALTER HARRIS tegen deze aandoening alkaliën aan. De vorm van deze kalkzouten: kreeftoogen, oesterschalen, sepia, eierschalen, kalk, koraal, gebrand ivoor, eenhoorn en dergelijke stoffen is wat fantastisch, de indicatie daartegen volkomen modern.

CHAUNCEY D. LEAKE. *What was Kappa Lambda*. — De tragische geschiedenis van een geheime geneeskundige vereeniging, oorspronkelijk door dr. SAMUEL BROWN in Transsylvanië opgericht met het doel de eensgezindheid en de waardigheid van den geneeskundigen stand te bevorderen door de beste vertegenwoordigers daarvan te vereenigen en zodoende de geneeskundige ethiek te kunnen handhaven en te gronde gegaan aan klikgeest, onderlinge bevoordeeling en intriges tegen buitenstaanders.

Annals of medical history. 1922, Vol. IV, No. 3.

F. PACKARD. GUY PATIN (vervolg).

GEORGE DOCK. ROBERT TALBOR, *madame DE SÉVIGNÉ and the introduction of cinchona*. — In aansluiting aan zijn ontdekking van het zeldzame boekje van TALBOR, getiteld *Pyretologia*, geeft schrijver een overzicht van TALBOR's levensloop, die, dank zij zijn zakelijk en niet al te kieskeurig hanteeren met den chinabast, buitengewoon voorspoedig is geweest. Wat zijn opvatting van de geneeskundige fatsoensleer was, blijkt uit zijn waarschuwing tegen het poudre des Jésuites (chinabast), dat volgens hem gevaarlijke eigenschappen zou bezitten. In de brieven van madame DE SÉVIGNÉ is zijn triomftocht in Frankrijk vrij uitvoerig beschreven.

EDWARD INGLE. *Regulating physicians in colonial Virginia*. — Enkele 17de eeuwse voorschriften de praktijk in die kolonie regelend.

BURTON CHANIE. *Some English worthies of science of interest to ophthalmologists*. — Opsomming van de onderzoekingen en ontdekkingen van NEWTON, WOLLASTON, DALTON en THOMAS YOUNG en hun beteekenis voor de oogheelkunde.

EDWARD B. KRUMBHAAR. *The early history of anatomy in the United States*. — Praktisch onderwijs in de ontleedkunde is voor het eerst in het laatst der 18de eeuw in Amerika gegeven. Er bestaat een bekerdmaking van den chirurg THOMAS WOOD uit 1752, waarin hij een cursus in spier- en beenderleer aankondigt, of die lessen gegeven zijn, is echter onbekend. De eerste professor in de ontleedkunde was WILLIAM SHIPPEN in Pennsylvania, leerling van de HUNTER'S, SMELLIE en FOTHERGILL. De laatste schonk aan de universiteit van Pennsylvania drie gipsafgietsels en 18 anatomische teekeningen van J. VAN RIEMSDIJK, waarvan fraaie reproducties in dit artikel te vinden zijn. Het voorbeeld van Pennsylvania werd spoedig door andere staten gevolgd. Enkele bijzonderheden over leeraren in de ontleedkunde en anecdotes over de bezwaren, die het verwerven van het noodige materiaal in dien tijd meebracht, besluiten dit opstel.

WILLIAM DOCK. *Some early observers of albuminuria*. — De eerste waarneming over eiwithoudende urine is te vinden in de „Exercitationes practicae circa medendi methodum” van den Leidschen hoogleeraar FREDERIK DEKKERS (1648—1720), waarin hij de stolling bij koken en bij toevoeging van azijnzuur beschreef. De tweede waarneming is van DOMENICO COTUGNO, Napels (1736—1822). Beiden waren te zeer bevangen door vooropgezette meeningen over den aard van dit verschijnsel, om het op zijn juiste waarde te kunnen schatten.

ISADOR H. CORIAT. *Medical magic*. — Schrijver gaat uit van enkele voorbeelden van primitieve geneeskundige magie en wijst op de overeenkomst daarvan met methoden uit de geneeskundige praktijk van onzen tijd, waarbij het door BLEULER gesignaleerde „Autistisch undisciplinierte Denken in der Medizin” een groote rol speelt en vergeleken mag worden met de denkwijze der primitieve magie, waarvan de „almacht der gedachte” een der grondbeginselen is.

ROBERT WILSON. *The caduceus and its symbolism*. — De beteekenis van den slangenstaf als geneeskundig symbool, kan tot de oudste Babylonische beschaving vervolgd worden. Schrijver geeft een kort overzicht over het verband tusschen de slang en de godsdiensten der oudheid, vooral wat de geneeskundige zijde daarvan betreft.

WILLIAM RENWICK RIDDELL. Dr. GEORGE CHEYNE and the „English malady”. — Onder „English malady” verstond men in de 18de eeuw een status melancholicus veroorzaakt door een overmaat van zwarte gal. Wat de oorzaken betreft, GEORGE CHEYNE, een leerling van PITCAIRN, schrijft deze, behalve aan het Engelsche klimaat, ook aan weelde, ledigheid en overdaad in eten en drinken toe. De ziekteverschijnselen verklaart hij, in den geest van zijn leermeester op iatromechanische wijze, door verslapping en verlies van veerkracht der vaste deelen van het lichaam. Als therapie raadt hij een vegetarische leefwijze aan, waarvan hij zelf, na de uitbundige levenswijs van zijn jonge jaren, de gelukkige uitkomsten had ondervonden.

Annals of medical history. 1922, Vol. IV, No. 4.ERNEST WICKERSHEIMER. *A note on the „Liber de medicinis expertis” attributed*

to GALÈN. — Korte beschrijving van een handschrift in de bibliothèque de l'Université de Paris (13de eeuw), vooral merkwaardig door het groot aantal onbekende namen van geneeskundigen, dat er in voorkomt. Uit verschillende bijzonderheden blijkt, dat zeker een groot deel van den tekst van lateren oorsprong is.

CHARLES L. DANA. *Medicine and the humanities*. — Pleidooi voor de waarde van algemeene ontwikkeling voor den geneeskundige en zijn werk.

PERCY B. DAVIDSON. WILLIAM HEBERDEN. — Kan beschouwd worden als toelichting op de stelling van het vorig artikel. HEBERDEN (1710—1801), hoewel een uitnemend kenner der klassieke literatuur, geeft in zijn geneeskundig werk blijken van zelfstandigheid, die hem hoog doen uitsteken boven het gros zijner tijdgenooten.

M. CHARLTON. CHRISTOPHER WIDMER. — Levensbeschrijving van CHRISTOPHER WIDMER (1780—1858), chirurg te Toronto.

CHARLES GREENE CUSTOM, *A sixteenth century Latin poem on the diseases of nurslings: „Paedotrophia” by Scèvele de Sainte Marthe*. — De schrijver van dit leerdicht was geen arts, maar hoofdinspecteur der belastingen in Poitou onder HENDRIK III, aan wien hij zijn werk opdroeg. Afgezien van enkele eigenaardige meeningen, die in zijn tijd gangbaar waren, geeft hij verstandigen raad over de voeding en verpleging der zuigelingen en de maatregelen bij kinderziekten te nemen. Ook als kunstwerk is dit gedicht de kennismaking waard.

F. R. PACKARD. GUY PATIN. — (Slot).

M. A. VAN ANDEL.

Archivio di Storia della Scienza. Vol. II, No. 2-3.

ENESTRÖM. *Sur l'auteur d'un traité „de motu” auquel BRADWARDIN a fait allusion en 1328*. — Deze kleine verhandeling over mechanica is waarschijnlijk in de dertiende eeuw door meester GERARD uit Brussel geschreven. Volgens ENESTRÖM bestaan er van slechts drie exemplaren n.l. te Oxford, te Napels en te Berlijn.

FAVARO. GALILEO GALILEI, *in una rassegna del pensiero italiano nel corso del secolo decimosesto*. — In 1880 gaf paus LEO XIII het verlangen te kennen, aan de hoogeschool te Leuven de wijsbegeerte van THOMAS VAN AQUINA te doen onderwijzen. Aldus kwam wijsbegeerte uit de dertiende eeuw opnieuw ten troon. Doch men ging verder en DUHEM beproefde ook de mechanica der middeleeuwen in haar vroegeren luister te herstellen. In tal van geleerde verhandelingen toonde hij aan, dat de nieuwe paden, die LEONARDO DA VINCI en GALILEI betraden, eigenlijk de oude banen van de mechanica der 14de eeuw waren, die in Parijs gedurende langeren tijd in gebruik waren gebleven dan in Italië. FAVARO is van meening, dat hierdoor GALILEI tekort wordt gedaan.

DEL LUNGO. *Del pendolo e della sua applicazione all' orologio*. — Nadat GALILEI de wetten van den slinger gevonden had, sprak hij herhaaldelijk als zijn vaste overtuiging uit, dat de slinger de eenvoudigste en volkomenste tijdmeteter zou zijn. De regeling van het automatisme ontbrak echter nog steeds, doch in zijn laatste levensjaar mocht GALILEI er in slagen, ze te vinden. Toen 16 jaar later HUYGENS zijn uurwerk bekend maakte, eischten de vrienden van GALILEI de prioriteit voor den grooten meester op. Na levendige briefwisseling, eindigde HUYGENS ruitelijk met erkèning.

LORIA. PHILIP JOURDAIN *matematico e storico della scienza 1879—1919*. — Studeerend voor leeraar in de wiskunde, werd JOURDAIN door ataxie van FRIEDREICH uit het volle leven naar het studeervertrek gedrongen, doch zijn geest rustte niet. Hij werd medewerker aan OSTWALD's *Klassiker der exacten Wissenschaften*, vertaalde en commentarieerde MACH's werk over de geschiedenis van het behoud van arbeidsvermogen, en stelde in het licht, in welke opzichten NEWTON te danken had, aan GALILEI, HOOKE en BERNOULLI.

BEGUINOT e ZENARI. *Illustrazione dell' erbario composto da BROCCHI in Egitto e Nubia 1822—1826 fasc. II—IV*. — Beschrijving van planten groeiend in den omtrek van Caïro.

VETTER. *La storia della matematica presso i Cechi*. — Overzicht van de werken over geschiedenis der wiskunde in Bohemen uitgekomen. VETTER onderwijst de geschiedenis der wiskunde aan de hoogeschool te Praag.

PAOLI. *Il libro di* GARCIA DA ORTA. — GARCIA DA ORTA's boek over Indischē geneeskrachtige planten werd in 1563 te Goa in het Portugeesch gedrukt. Vier jaren later deed CLUSIUS een uittreksel er van, in het Latijn te Antwerpen uitkomen, en dat maakte zulk een opgang, dat het uittreksel veel grooter bekendheid heeft verkregen, dan het eigenlijke werk.

BATTESTINI. *Note d'Archivra.* — In 1341 werd een chirurgijn veroordeeld tot 150 Lire boete, subsidiair afkapping van een hand. Hij was niet bij machte te betalen en door tusschenkomst van vrienden, liet de rechter het subsidiair vervallen, uit overweging, dat de hand van een chirurg, uit een oogpunt van algemeen belang, niet mag worden opgeofferd. Daar Florence in 1361 geen goeden oogarts bezat, besluit het gemeentebestuur, aan den tijdelijk verblijvenden chirurgijn JORIS uit Pisa, die met goed gevolg oogziekten en ontwrichtingen behandelt, een jaarlijksche toelage van 70 Lire te geven, als hij zich in Florence vestigt.

STEFANINI. *Spigolature Cestoniane.* — Bijzonderheden over geboortedatum en vrienden van den natuuronderzoeker CESTONI, den tijdgenoot van VAN LEEUWENHOEK.

RUFINI. *Gli stude geometrici di Eudossi da Cnido.* — De arts EUDOXUS 408—355 moet een groot wiskundige zijn geweest, want hoewel zijn boeken te loor zijn gegaan, ontleent EUDICLES veel aan hem, en maakt ARCHIMEDES met waardeering gewag van de vondsten van EUDOXUS in de leer van kegels en pyramiden.

DE TONI. *Notizie intorno* VENTURI. — Reeds in 1797 schreef VENTURI „Essai sur les ouvrages physico-mathématiques de LEONARD DE VINCI”.

CORSINI, RAFFAELE MATURI 1832—1910. — De hydrotherapeut MATURI gaf uit: „Introduzione alla storia della medicina.

J. J. VAN DER KLEIJ.

FEUILLETON.

UIT HET GEMEENTE-ARCHIEF VAN AMSTERDAM.

I. TOELATING ALS CHIRURGIJN.

Burgermeesteren en Regeerders der Stad Amsterdam, gelet hebbende op het verzoek door JACOBUS VAN WEENEN, woonende binnen deze stad, aan haar Ed. Gr. Achtb. gedaan, ten eijnde hij, die (volgens zijn verzoeg) ontrent zes achtereenvolgende jaaren gewoond hadde bij SAMUEL BENEVENTO, Chirurgyn alhier ter stede, en drie achtereenvolgende alle anatomische zaaken in het Gasthuys hadde bijgewoond, en hem dagelijks vervoegd bij den Professor RUYSCH in de Hortus Medicus, en verders alle lessen bij dezelve waargenoomen, als nu mochte werden geadmitteert tot het doen van zijn examen voor het Chirurgijns gilde, om als vry meester binnen deeze stad te mogen weezen; en bij haar Ed. Gr. Achtb. daar op ook gehoord zijnde het bericht van die van het Chirurgijns gilde; consentieren den suppliant by deeze, zyn examen voor het Chirurgijns gulde te mogen doen, en dat hij, die gedaan hebbende, vry meester Chirurghyn op de post van zyn deur binnen deeze stad zal mogen stellen, als werdende verstaan, dat hy zal jousseeren van alle zodanige vryheeden, als aan Samuel Benevento in der tyd geaccordeert en verleend zijn geworden. Actum den 10. Junii 1711.

in kennisse van my Secretaris
w.g. JAN DE WITT.

II. TOEZICHT OP OPERATIES.

Burgermeesteren en Regeerders der Stad Amsterdam hebben, om redenen ten reguarde van JACOB RAU, Medicinae Doctor, en Operateur alhier ter stede, goetgevonden en verstaan, dat, wanneer hij zal komen te doen eenige operatie (in plaatse van als dan, achtereenvolgens voorige ordre, gehouden te zijn, om aan de overluyden van 't Chirurgijns-Gilde daar van kennisse te geeven, ten einde sy twee uyt hen committeeren, om op 't doen van de operatie present te wesen:) hy sal mogen volstaen, met uyt dezelve overluyden daar toe te verzoeken twee zodaenige personen, als hy zal komen te verkiesen; so nochtans, dat, indien een van die twee, of wel,